

Deel II

Midden-Delfland:

Authentiek landschap in de Zuidvleugel van de Randstad

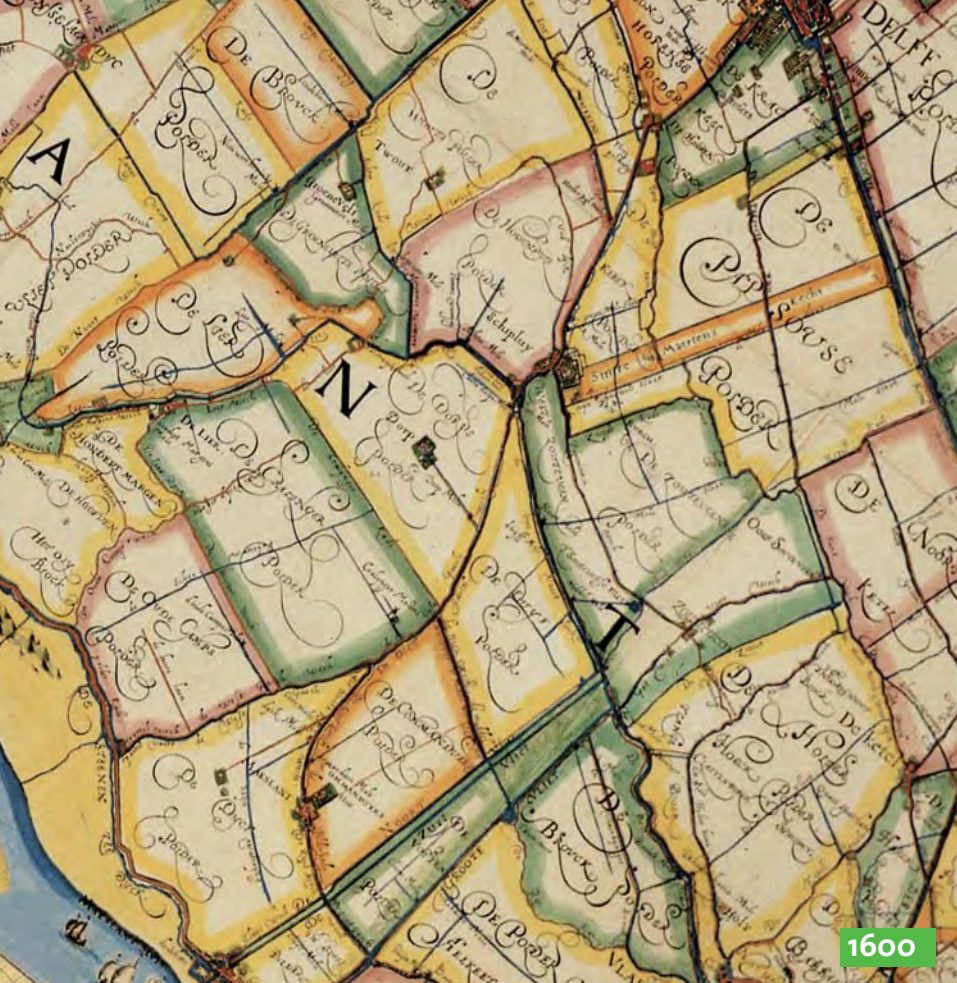

Het landschap van Midden-Delfland, gelegen in de zuidwesthoek van Zuid-Holland, maakte de afgelopen honderd jaar een stormachtige ontwikkeling door. Het gebied is in rap tempo versteend (stedelijke uitbreiding) en verglaasd (glastuinbouw). Het hart van het gebied is echter uitzonderlijk gaaf gebleven. Dit hart vormt nu het Midden-Delflandgebied en is één van de weinige plekken in de Zuidvleugel van de Randstad waar de oorspronkelijkheid van het landschap nog direct waarneembaar is en waar rust en ruimte heerst.

De samenleving, de economie en het klimaat zijn permanent in ontwikkeling. Dit stelt ons voor een aantal opgaven om ervoor te zorgen dat het Midden-Delflandgebied vitaal en authentiek blijft en op een aantrekkelijke manier toegankelijk is voor de omwonende stedelingen.

1600

1700

1900

2000

Historische ontwikkeling van Midden-Delfland

Midden-Delfland kent een complexe geschiedenis, waarbij iedere episode haar eigen aardigheden heeft nagelaten, zonder het voorgaande geheel uit te wissen. Het resultaat is een gelaagd landschap, een intrigerend stelsel van elementen, patronen en structuren uit verschillende tijdlagen. Dit maakt dat het landschap zich laat lezen als een geschiedenisboek.

Midden-Delfland (1600 – 1900): pastoraal landschap

De kaart van Floris Balthasarzoon (1615) geeft de hoofdstructuur van het polderlandschap Midden-Delfland weer, zoals deze nog steeds aanwezig is. Midden-Delfland lag oorspronkelijk aan de rand van het grote Hollands-Utrechtse veengebied. Het alom aanwezige boezemwater in Midden-Delfland verbindt stad en land en vormt de belangrijkste transportader. De afgelopen eeuwen is het veen deels verteerd en kunnen we niet meer van een veengebied spreken. Het is meer veen-op-klei of kleiig veen. De verkaveling herinnert nog wel aan de oorsprong van het veengebied.

De Cruquiuskaart (1711/1712) biedt inzicht in de invulling van het landschap. In de 18e eeuw wordt Midden-Delfland afgebeeld als een welhaast pastoraal landschap met rijke agrariërs en goed verzorgde erven. Het land was niet ondankbaar. Er was letterlijk sprake van een rijk landleven.

Tussen 1700 – 1900 veranderde het Midden-Delfland gebied nauwelijks. De steden en dorpen zijn klein en worden als het ware omspoeld door het land.

Midden-Delfland (1900 – 2000): nieuwe verhouding stad - land

De grote transformatie van het Midden-Delflandgebied vindt plaats tussen 1900 en 2000. De verhouding tussen stad en land draait in ruim honderd jaar om.

Het kaartbeeld begin twintigste eeuw toont een uitgestrekt en vrijwel continu landelijk gebied. In een zee van land dobberen stadjes, dorpen en buurtschappen.

Het land staat ten dienste aan de stad, produceert voedsel en brandstof voor de aanliggende steden. Rivieren, vaarten en kanalen verbinden het land met de stedelijke markten. Het land produceert topproducten voor stad en regio: melk, boter, kaas en eieren, groenten en fruit. Zonder het land zou de stedelijke dis karig zijn.

In de naoorlogse periode vindt de omslag plaats van een landbouw die produceert voor de regionale markt naar een landbouw die ook produceert voor de wereldmarkt. Onder het motto 'er zal nooit meer honger zijn' staat het landbouwbeleid in het teken van het verhogen van de opbrengsten. Het land wordt heringericht ten behoeve van een optimaal landbouwkundig functioneren, bedrijven worden geherstructureerd en opgeschaald.

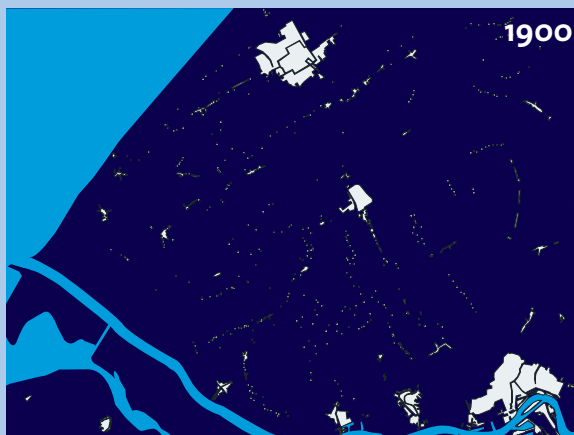
Tegelijkertijd vindt in de naoorlogse periode een explosieve uitbreiding van woningbouw, industrie- en bedrijventerreinen, havens, kassenbouw en infrastructuur plaats. Steden en dorpen expanderen. Lintdorpen als Zoetermeer, Nootdorp, Pijnacker en Berkel en Rodenrijs groeien zo fors dat het karakter van 'lint in het land' grotendeels verloren gaat.

Om de openheid van Midden-Delfland te beschermen en de landbouw nieuwe kansen te bieden, wordt in 1977 de Reconstructiewet van kracht. De wet roept een halt toe aan de verdere verstedelijking en spaart het Midden-Delflandgebied. Op de overgang van stad naar land ontstaan uitgestrekte bos-, natuur- en recreatiegebieden. Grote gebieden, als de Vlietlanden, Foppenplas, Krabbenplas en Kraaiennest worden vernat. Midden-Delfland kan zich ontwikkelen tot een open landbouwenclave omgeven door sterk verstedelijkt en verglaasd gebied. De dorpslinten 'dobberen' nog steeds in het groen.

Dankzij de boer is er nog altijd sprake van een open landschap. En nog altijd produceert die landbouwproducten voor de stad, al ligt een deel van die stedelijke markten inmiddels aan de andere kant van de wereld.

Het kaartbeeld 2000 laat zien dat er welhaast ongemerkt een omkering van de situatie heeft plaatsgevonden, van 'steden en dorpen in het land' naar 'het land in de stad'.

De opeenvolgende kaarten laten de omkering zien van 'steden en dorpen in het land' naar 'het land in de stad'

Midden-Delfland (21e eeuw): groene binnentuin van de Zuidvleugel

De Nota Ruimte (2004) toont de Randstad als een stedelijk, bandvormig hoofdzak dat een groot aaneengesloten groen hart omsluit.

Wie inzoomt op de Zuidvleugel ziet binnen die compacte stedelijke band een groene enclave: het open landschap van Midden-Delfland. Deze groene enclave is vrijwel geheel omsloten door stedelijk gebied.

Naar het zuidwesten grenst Midden-Delfland nog aan de rivier, de Nieuwe Waterweg. Naar het noordoosten is er een smalle verbinding naar het gebied van de Akerdijkse Plassen / Oude Leede. Midden-Delfland vormt een essentiële schakel in de Groen Blauwe Slinger die de Nieuwe Waterweg landschapecologisch koppelt met het Groene Hart.

Daarmee is Midden-Delfland de groene binnentuin van de Zuidvleugel. Midden-Delfland verschaft de Zuidvleugel letterlijk ruimte. Ruimte om op adem te komen, ruimte om ver van je af te kunnen kijken, ruimte voor natuurbeleving. Ruimte voor een essentieel andere omgeving dan die je in de stad aantreft.

Midden-Delfland kent een essentieel andere positie dan het Groene Hart. Het Groene Hart is groot en ligt ver van de steden. Het vergt een reis om er te komen.

Midden-Delfland daarentegen ligt binnen handbereik van de stad. Je hoeft er niet naar toe, want je bent er al. Midden-Delfland is verweven met de dagelijkse woon-, werk- en leefomgeving van de stedelingen. Midden-Delfland voegt voor de aanwonende stedeling een directe gebruikswaarde toe.

Het concept van een samengebalde stedelijke ontwikkeling rond een groot centraal open en groen middengebiet heeft geleid tot een unieke stad-land verhouding. Midden-Delfland is een gebied waar je vanuit de stad binnen 30 fietsminuten 'buiten' bent. Een gebied waar je stedelijke gebieden vol reuring treft naast gebieden waar je wolkenluchten ziet overdrijven, de wind door je haren voelt waaien, waar je rust en ruimte vindt.

Omgekeerd genereert dit een productieland waar de kapitaalkrachtige en kritische stedelijke markten altijd nabij zijn, waar vraag is naar producten met meerwaarde en waar markt is voor agrarische diensten.

Binnen Midden-Delfland is sprake is van een positieve wederkerigheid tussen land en stad, het land is het goud van de stad en tegelijkertijd voegt de nabijheid van de stad extra mogelijkheden aan het land toe.

Binnen deze positieve wederkerigheid wordt het land voor de stad steeds belangrijker. Het land zorgt er nog altijd voor dat de stad goed voorzien is van voedsel, maar het land staat voor meer dan productiegebied. Het land is voor de stedeling in toenemende mate van betekenis als leefomgeving, als uitloopgebied, als gebruikgebied. Het land is van essentiële betekenis voor de leefbaarheid van de stad.

Kwaliteiten van Midden-Delfland

Midden-Delfland is een relatief klein gebied, maar een gebied met een bijzondere betekenis door haar bijzondere kwaliteiten en ligging in het sterk verstedelijkte landschap in de Zuidvleugel van de Randstad.

Een gelaagd landschap

Het landschap van Midden-Delfland is het resultaat van een eeuwenlang ontwikkelingsproces, waarbij iedere episode zijn eigen aardigheden aan het landschap heeft nagelaten. Iedere episode bouwde voort op het voorgaande, zonder kenmerkende elementen geheel uit te wissen. Het resultaat is een gelaagd landschap, met een complex en intrigerend stelsel van structuren en elementen uit verschillende perioden. Voorbeelden hiervan zijn:

- de kreekruggen, als herinnering aan de periode dat de getijden hier nog vrij spel hadden,
- de middeleeuwse verkaveling, welke nog vrijwel ongeschonden in tact is en direct is verbonden aan de ontginning als veengebied
- de oude veendijken, die de hooggelegen boezemwateren als het ware insluiten, met over de veendijk vaak nog het smalle jaagpad
- de molens en gemalen
- de talloze monumentale boerderijen
- de eendenkooien.

Authentiek agrarisch landschap

Het landschap van Midden-Delfland is een authentiek landschap met een uitgesproken agrarische identiteit. Deze oorspronkelijkheid schuilt in het bijna archetypisch beeld van het landschap. Het landschap is groen, weids en waterrijk, met koeien in de wei, een boer op zijn trekker en monumentale boerderijen met goed verzorgde erven. Dit welhaast arcadische landschapsbeeld staat in sterk contrast tot het stedelijk leven dat op de achtergrond zo nadrukkelijk aanwezig is. Hier ervaar je rust en weidsheid, maar tegelijkertijd voel je de spanning met de stad.

Verre zichten

Midden-Delfland is een open ruimte waar je nog ver van je af kunt kijken. Het vormt als zodanig een contrast met de omliggende stedelijke omgeving. Hier ervaar je nog de ruimte van het land, de maat van het landschap. Het gegeven dat er binnen de Randstad nog plekken zijn waar je kilometers van je af kunt zien, waar je rust en ruimte ervaart, voegt aan de Zuidvleugel een essentiële kwaliteit toe en draagt bij aan de leefbaarheid ervan.

Prachtige dorpen

Midden-Delfland is niet alleen land, omgeven door stad. In Midden-Delfland zijn ook prachtige dorpen, ieder met een sterke eigen identiteit. Het meer voornamelijk Maasland, met zijn rijke notarisswoningen en welhaast kleinstedelijke allure, naast het dorpse Schipluiden. 't Woudt dat als dorpje dobbert in de ruimte, tegen het decor van de snel oprukkende stad. De intimiteit en landelijkheid van 't Woudt staan in een schril contrast tot de ongenaakbare hoogbouw van Rijswijk en Delft en de kranen in het havengebied van Rotterdam.

Stad als lijst van het landschap

In Midden-Delfland is het landschap overal en de stad altijd nabij. Of omgekeerd, de stad is overal en het landschap altijd binnen handbereik. Waar je ook bent in Midden-Delfland, de stad is op de achtergrond aanwezig. Stedelijke bakens tekenen letterlijk de horizon: de TU en de Nieuwe Kerk van Delft, Nationale Nederlanden, de Resident, de kranen van het Rotterdams havengebied en, als meest recente toevoeging, de drie woontorens in Maassluis aan de oever

van de Nieuwe Waterweg. Alleen in het oosten, over de Delftse Schie en de A13 ontbreekt een bebouwde afbakening.

De stad bouwt in steeds hogere dichtheden, hogere kwaliteit en in grotere hoogte. De stad manifesteert zich daarmee steeds nadrukkelijker als lijst van het landschap.

Water bindmiddel tussen stad en land

Midden-Delfland is waterrijk. De hoge wolkenluchten spiegelen zich in een eindeloze ritmiek van sloten en vaarten, waarin het water zo hoog staat dat het vrijwel naadloos over gaat in het gras. Het stelsel van boezemwateren en hoofdwatgangen is door de eeuwen heen vrijwel ongewijzigd gebleven. Boezemwateren en hoofdwatgangen vormen samen een krachtig en stabiel blauw raamwerk. Langs vrijwel alle boezemwateren liggen jaagpaden, die maakten dat men zich over het water snel en comfortabel kon verplaatsen. Het water vormt 'het bloed van Midden-Delfland' dat stad en land met elkaar verknoopt.

Weidevogels en natuur

Midden-Delfland is één van de belangrijkste weidevogelgebieden van West Nederland. Hier zie je zwanebloemen in de slootkant bloeien en grutto's op stelten door het hoge grasland gaan. Hier beleef je een ander soort ordening en een ander soort natuur dan in de stad. Hier kun je letterlijk van de gebaande paden afwijken.

Natuur beperkt zich niet tot beschermde natuurgebieden als de Vlietlanden en de Aalkeetbuitenpolder. Ook het karakteristieke agrarische landschap kent een (in potentie) hoge natuurwaarde. De weiden zijn rijk aan vogels. Het leefgebied van de weidevogels wordt hoofdzakelijk door de agrariërs in stand gehouden. Openheid is daarbij essentieel. Het Midden-Delflandgebied herbergt ook enkele bijzondere moerashabitats. Het bekendste voorbeeld hiervan is de Vlietlanden, een van de weinige veengebieden in Nederland dat niet is ingeklonken en slechts beperkt is ontgonnen. Het resterende veen ligt hoger dan de omringende polders. Dit is waarlijk een hoogtepunt in Midden-Delfland.

Recreatiegebieden aan de randen

In recreatief opzicht heeft Midden-Delfland een bijzondere positie. Ingeklemd in stedelijk gebied ligt hier een concentratie aan recreatieterreinen en –voorzieningen. Natuur- en recreatieterreinen concentreren zich langs de randen van het Midden-Delflandgebied. Sinds de Reconstructiewet wordt ingezet op een verdichting van de randen. Het agrarisch gebruik maakt aan de randen plaats voor recreatieve voorzieningen in een bosachtige omgeving. De zuidelijke en noordoostelijke stadsranden van Delft zijn ‘ingepakt’ in een serie van recreatiebossen (Akerdijkse Bos, Abtswoudse Bos, Kerkpolder). De noordelijke randen van Schiedam en Vlaardingen herbergen naast recreatieterreinen ook belangrijke beschermde natuurgebieden (Vlietlanden, Aalkeetbuitenpolder). In grote lijnen zijn de recreatiegebieden aan de randen van Midden-Delfland goed ontsloten. Er is een vrij intensief net aan fiets- en wandelpaden, daarnaast zijn er veel aantrekkelijke kanoroutes.

Trends en ontwikkelingen

De samenleving, de economie, het klimaat, de stad en het landschap zijn permanent in ontwikkeling. Willen we deze processen zo goed mogelijk faciliteren en Midden-Delfland laten aansluiten op veranderende gebruikswensen, dan is het belangrijk dat we op trends anticiperen die effecten hebben op het gebied.

Twee stromen in de landbouw

In de melkveehouderij is de laatste decennia, onder andere ondersteund vanuit de Reconstructiewet, een schaalvergroting opgetreden. Daarbij zijn relatief ‘gezonde’ bedrijven ontstaan die de druk van de toenemende concurrentie kunnen doorstaan. Wij verwachten dat de tendens tot schaalvergroting zal doorzetten (studie gebiedseconomie, 2007). Het Europese landbouwbeleid verandert echter, wat de melkprijs onder druk zet. Tegelijkertijd neemt de druk op de grondprijs toe door de ‘concurrentie’ van andere functies (vanuit de steden), zoals de vraag naar landelijk wonen en passende bedrijvigheid aan huis (zorgsector, dienstensector, kunst en cultuur). De onder druk staande grondprijs maakt dat het voor melkveehouders moeilijk wordt om mee te gaan in de concurrentieslag om (agrarische) grond.

Deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat binnen de landbouw op hoofdlijnen twee ontwikkelingsrichtingen zijn te onderscheiden:

- agrariërs die kiezen voor schaalvergroting, grotere bedrijven met navenant grotere opstallen. Deze agrariërs produceren in de regel voor de wereldmarkt
- agrariërs die de nabijheid van de stad, en daarmee de nabijheid van een kritische en kapitaalkrachtige markt, als een kans beschouwen en zich toelagen op de productie van hoogwaardige producten, vaak voor een meer regionale markt. Niet zelden gaat deze ontwikkeling gepaard met een verbreding van de bedrijfsvoering.

De verwachting is dat de schaalvergroting in de landbouw onverminderd door gaat. De studie ‘Waar de landbouw verdwijnt’ (Ruimtelijk Planbureau (RPB, 2005)) laat echter zien, dat dit nauwelijks leidt tot een afname van het landbouwareaal. De vrijkomende grond wordt door de zittende agrariërs aangewend om tot de door hen gewenste bedrijfsvergroting te komen. Hierbij komen agrarische opstallen vrij die om een andere invulling vragen. Steeds vaker zullen agrariërs hun opbrengsten uit nevenactiviteiten halen, zoals recreatie, educatie, stalling en verkoop van streekproducten.

Landschap van productiegebied tot gebruiksgebied

De betekenis van het landschap verandert. Het landschap wordt in toenemende mate naast productiegebied ook uitloophet gebied voor en gebruiksgebied van de stedeling. Het landelijk gebied is de omgeving waar de stedeling kan ontsnappen aan de drukte van

de stad. Het landschap wordt steeds meer het domein van de stedeling. Een intensievere wisselwerking tussen stad en ommeland leidt tot de ontwikkeling van nieuwe kongsies, waarbij organisatie, beheer en financiering van delen van het ommeland vanuit de stad worden georganiseerd.

Nederland ‘vergrijs’, ‘ontgroent’ en ‘verkleurt’

Het aandeel jongeren neemt af en het aandeel senioren neemt snel toe. De veranderende en meer pluriforme bevolkingssamenstelling leidt tot andere wensen op het gebied van recreatie, wonen en zorg.

De demografische ontwikkeling is van invloed op het recreatiegedrag. Het NRIT spreekt in haar trendrapporten de verwachting uit dat het recreatiegedrag individualiseert, waarbij de belangstelling voor actieve vormen van recreatie, mede gericht op de beleving van natuur, cultuurhistorie en landschap, toeneemt. Om met Midas Dekkers te spreken, de Homo Adidas is opgestaan en niet meer uit ons straatbeeld weg te denken. Het buitengebied is in toenemende mate uitloop- of uitreengebied voor de stedeling.

Toenemende welvaart leidt tot meer mobiliteit en andere vraag

Er is meer geld onder de mensen. Dit leidt tot veranderende wensen en veranderend gedrag. Meer welvaart leidt vaak tot meer ruimtebeslag.

Met de toename van het inkomen neemt de verplaatsingsafstand toe. De gemiddelde verplaatsingsafstand is de afgelopen 25 jaar gegroeid van 30 naar 40 kilometer per persoon per dag. De komende twintig jaar neemt het aantal verplaatsingen met circa 40 % toe.

Meer welvaart leidt tot andere wensen op het gebied van wonen, wellness en zorg. ‘Quality of life’ wordt een steeds belangrijker thema. Er ontstaat een toenemende belangstelling voor het wonen in het hogere marktsegment. Door de vergrijzing ontstaat vraag naar hoogwaardige woonzorgomgevingen en nieuwe woonvormen als zorgbuitenplaatsen (buitenzorg).

*De komende twintig
jaar neemt het aantal
verplaatsingen met circa
40 % toe.*

Globalisering versus lokalisering

Er is sprake van een toenemende mondialisering en globalisering. Afstanden worden steeds betrekkelijker, productieprocessen worden naar andere landen verplaatst en de wereldeconomie verstrengelt steeds meer.

Globalisering vindt zijn tegenhanger in lokalisering. Met het groter worden van de wereld neemt de behoefte toe om 'ergens bij te horen', je wortels te weten. In de hectiek van de snel veranderende wereld is de samenleving op zoek naar veilige thuishavens, naar plekken die 'eigen' zijn. Authenticiteit is in toenemende mate een kernbegrip. We zijn op zoek naar authentieke omgevingen (steden, dorpen én landschappen). Midden-Delfland is rijk aan authentieke landschappen. Het oerhollands tafereel van het Delftsblauw wandbord kom je hier 'real life' tegen.

Internationale concurrentiestrijd

Volgden mensen vroeger de bedrijven, nu draait dit proces zich om. Unieke regionale vestigingscondities worden doorslaggevend in de internationale concurrentiestrijd. Daar hoort een aantrekkelijk landschap in de directe omgeving bij. Midden-Delfland is de groene binnentuin van de Zuidvleugel van de Randstad. Het biedt een essentieel andere ruimte en beleving dan de stad.

Het klimaat verandert

Ons klimaat verandert. Er valt meer neerslag en de neerslagverdeling wordt anders. Het aantal hevige buien, waarbij in korte perioden extreem veel neerslag valt, neemt toe. Dit leidt tot een extra piekbelasting in de waterberging. De klimaatverandering maakt dat in de toekomst meer ruimte nodig is voor waterberging. Dit geldt vooral voor gebieden waar het aandeel verhard oppervlak groot is ten opzichte van het aandeel onverhard oppervlak.

Naast vernatting hebben we ook te maken met verdroging als gevolg van het onttrekken van (grond)water. Dit kan leiden tot verzakking en bodemdaling (waardoor er meer drainage nodig is en het grondwater nog verder daalt). Door verdroging gaat vaak veel van de oorspronkelijke diversiteit aan planten verloren wat weer effect heeft op de lokale diersoorten.

Duurzaamheid

Nu de fossiele brandstoffen uitgeput raken, en de milieubezwaren die aan het gebruik ervan verbonden zijn (CO₂ uitstoot) steeds pregnanter worden, zoeken velen steeds meer naar mogelijkheden om energie te besparen of energie te winnen uit hernieuwbare bronnen. Duurzaamheid ontwikkelt zich tot een kernbegrip, ook in de ruimtelijke ordening.

De opgave

De wensen van de samenleving veranderen. De samenleving stelt nieuwe vragen aan het landschap en past het landschap daarop aan. Wij zien het als onze verantwoordelijkheid deze ontwikkelingen zodanig te geleiden dat de kwaliteiten van het Midden-Delflandgebied behouden blijven, knelpunten tot een oplossing worden gebracht en nieuwe kwaliteiten aan het landschap worden toegevoegd. En dat alles zodanig dat het landschap 'zijn verhaal' kan blijven vertellen. Dat stelt ons voor een aantal opgaven.

Versterking van de positie van de melkveehouderij

De melkveehouderij is al eeuwenlang de drager van het landschap en de economie. Een belangrijk deel van de authenticiteit van het landschap wordt gemaakt door de melkveehouderij: veenweiden, openheid, koeien in de wei. Het leefgebied van de weidevogels wordt hoofdzakelijk door de agrariërs in stand gehouden. Openheid is daarbij van groot belang. De rol van de melkveehouderij zal in de toekomst veranderen. Er treedt waarschijnlijk verbreding op waarbij de agrariërs een deel van hun inkomsten halen uit andere bronnen, bijvoorbeeld recreatie, educatie, streekproducten, waterberging en natuurontwikkeling. Ruimte voor verbreding van de functie van de melkveehouderij draagt bij aan het in stand houden van de authentieke kwaliteiten van het landschap.

Midden-Delfland, groene binnentuin van de stad

Midden-Delfland is naast landbouwgebied vooral ook de 'groene binnentuin' van Den Haag, Delft, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen en Maassluis. De Zuidvleugel wil meer metropolitane kwaliteiten ontwikkelen, wil zich ontwikkelen tot een stedelijk netwerk dat mee kan in de internationale concurrentie. De groenblauwe kwaliteit van Midden-Delfland vormt het 'goud' van de Zuidvleugel en is als zodanig een onderscheidende kracht in de internationale concurrentiepositie.

In deze veranderende verhouding tussen stad en land zien wij een belangrijk deel van onze opgave. We willen laten zien hoe stad en land een vernieuwde interactie met elkaar kunnen aangaan, waarbij de stad meer dan thans profiteert van de aanwezigheid van het land en het land de nabijheid van de stad meer als kans kan benutten dan als bedreiging te ervaren. Nieuwe ontwikkelingen kunnen dit mogelijk maken, waarbij een vitaal economisch klimaat ontstaat.

Een vernieuwende verhouding die de traditionele tegenstelling stad – land verlaat en op zoek gaat naar een positieve wederkerigheid. Belangrijk hierbij is dat we een goede match maken tussen de eigen identiteit van het gebied en haar bewoners en het imago van het gebied bij de stedeling.

Midden-Delfland is de eerste Cittaslow gemeente van Nederland. Cittaslow Midden-Delfland biedt een oase van rust en ruimte waar mensen de tijd voor elkaar hebben en inwoners en gasten genieten van de natuur. Het uitgestrekte veenweidegebied met zijn sloten en vaarten en authentieke dorpen nodigt wandelaars, fietsers, skaters en watersporters uit het gebied te verkennen. Eigenaren van streekgebonden bedrijven ontvangen bezoekers graag als gast en in verschillende eetgelegenheden kunnen heerlijke streekproducten worden geproefd.

Deelgebieden die bijdragen aan het geheel

Het Midden-Delflandgebied bestaat uit deelgebieden (land en water) die een verschillende hoofdfunctie hebben maar toch een eenheid vormen. Samen vormen zij de unieke identiteit van het gebied. Hoe kunnen we de functie van deze deelgebieden versterken zodat zij bijdragen aan de totale identiteit van het gebied (“meer dan de som der delen”). De deelgebieden zijn:

- het open, agrarische middengebied
- de recreatiegebieden aan de randen
- de natuurgebieden
- de dorpen en buurtschappen.

Bouwen aan een gelaagd landschap

De authenticiteit van het gebied wordt voornamelijk bepaald doordat verleden en heden in Midden-Delfland zo nadrukkelijk met elkaar verbonden zijn. Het heden kan worden herkend als het resultaat van een lang proces, zonder dat dit heeft geleid tot een museumlandschap. De weidebouw, met de talloze koeien in het land en de karakteristieke boerderijen draagt in belangrijke mate bij aan dit gevoel van oorspronkelijkheid. Dat geldt ook voor de verkavelingstructuur, met de lange poldervaarten, tochten en boezemwateren, historische elementen als boerderijen, sluizen, molens en dorpskernen.

Een robuust historisch watersysteem

Het watersysteem van Delfland is op hoofdlijnen aangelegd in de 13e, 14e en 15e eeuw. In die tijd is het systeem van boezemwateren, kaden, polders en waterscheidingen bepaald. Het watersysteem is in de loop der eeuwen aangepast aan de eisen en de mogelijkheden van de tijd. Dit aanpassen is vooral een voortdurend proces van bijsturen. Intussen zijn de condities ingrijpend gewijzigd. Steden zijn gegroeid, het aandeel verhard oppervlak is enorm toegenomen. De glastuinbouw heeft zich ontwikkeld, het klimaat verandert en de samenleving stelt andere eisen aan waterbeheer en waterkwaliteit. De opgave is om het van oorsprong middeleeuwse systeem te laten voldoen aan onze hedendaagse eisen, en ook voldoende robuust te maken om toekomstige eisen op te vangen.

Maak verbindingen!

De kwaliteit van het landschap wordt in grote mate bepaald door verbindingen. Veel van de knelpunten komen voort uit het ontbreken van schakels in deze verbindingen. Denk aan de recreatieve toegankelijkheid, het waterbergend vermogen (de robuustheid) van het boezemstelsel, en het verbinden van natuurgebieden. Ze hebben er allemaal baat bij dat ‘missing links’ worden opgelost en barrières worden overwonnen.

